

Opis istotnych zagadnień dla Komisji Kwalifikacyjnej
do zadania polegającego na opracowaniu projektu odmowy dokonania czynności
notarialnej albo uzasadnienia jej dopuszczalności
w dniu 9 września 2021 r.

W ocenie Zespołu do przygotowania zadań na egzamin notarialny, zdający powinien sporządzić uzasadnienie dopuszczalności sporządzenia protokołu dziedziczenia i aktu poświadczenia dziedziczenia ustawowego po Augustacie Sasie.

Uzasadnienie powinno uwzględniać następujące zagadnienia:

1. Zdający powinien ocenić ważność przedłożonych dokumentów oraz oświadczeń stron, biorąc pod uwagę, iż nie toczyło się dotychczas ani nie jest w toku postępowanie o stwierdzeniu nabycia spadku po Augustacie Sasie, ani też nie miało miejsca notarialne poświadczenie dziedziczenia lub europejskie poświadczenie spadkowe po nim. Spadkodawca August Sas nie sporządził testamentu, a zatem powołanie do spadku wynika z ustawy (art. 926 § 1, art. 931 § 1, art. 932 § 1, 3, 4 i 5 k.c.).
2. Ocenę stanu faktycznego na podstawie dokumentów i oświadczeń stron:
 - A. Dziedziczenie zstępnych spadkodawcy.

W pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek, dziedziczą oni w częściach równych. Syn spadkodawcy (Adam Sas) nie dożył otwarcia spadku, zatem udział spadkowy, który by mu przypadł, powinien przypaść jego synowi (Romanowi Sasowi). Jednakże wnuk spadkodawcy prawomocnym wyrokiem został uznany za niegodnego dziedziczenia. Orzeczenie sądu ma charakter konstytutywny i do wyłączenia spadkobiercy od dziedziczenia dochodzi z chwilą uprawomocnienia wyroku. Wyrok wywołuje skutek *ex tunc*. Spadkobierca niegodny zostaje wyłączony od dziedziczenia ustawowego i testamentowego tak, jakby nie dożył otwarcia spadku (art. 928 § 2 k.c.). Uznanie wnuka za niegodnego dziedziczenia ma wpływ na porządek dziedziczenia. W braku zstępnych spadkodawcy powołani są do spadku jego małżonek i rodzice.

- B. Dziedziczenie małżonka, rodziców i rodzeństwa spadkodawcy.

W związku małżeńskim spadkodawcy orzeczona była separacja. Orzeczenie separacji pomiędzy spadkodawcą a jego małżonkiem skutkuje wyłączeniem małżonka z kręgu spadkobierców ustawowych (art. 935¹ k.c., art. 61⁴ § 1 k.r.o.). Małżonek jest wyłączony od dziedziczenia, jeżeli orzeczenie o separacji było prawomocne w chwili otwarcia spadku. Toczyło się postępowanie o zniesienie separacji, ale w toku tego postępowania August Sas

zmarł. Postępowanie zostało umorzone (art. 567² § 2 k.p.c.). Po umorzeniu postępowania utrzymują się skutki uprzednio orzeczonej separacji, w tym skutki z art. 935¹ k.c.

W braku zstępnych i małżonka spadkodawcy cały spadek przypada jego rodzicom w częściach równych (art. 932 § 3 k.c.). Rodzice spadkodawcy nie żyją, a zatem w ich miejsce do dziedziczenia dochodzi rodzeństwo spadkodawcy. W razie śmierci któregośkolwiek z rodzeństwa spadkodawcy w miejsce zmarłego wchodzi jego zstępni (art. 932 § 4 i 5 k.c.).

C. Dziedziczenie rodzeństwa spadkodawcy.

(i) Dziedziczenie Kai Hel (siostry spadkodawcy).

Kaja Hel w dniu 12 lutego 2021 r. złożyła oświadczenie o odrzuceniu spadku po bracie Auguście Sasie z zachowaniem terminu z art. 1015 § 1 k.c. Zgodnie z tym przepisem oświadczenie o odrzuceniu spadku może być złożone w terminie sześciu miesięcy, obliczanym od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania. Jest to termin zawity, z upływem którego wygasa uprawnienie do odrzucenia spadku. Dla spadkobiercy ustawowego początkiem biegu terminu z art. 1015 § 1 k.c. jest zwykle dzień tożsamy z dniem dowiedzenia się przezeń o śmierci spadkodawcy (art. 924, 925 k.c.), gdy już wówczas nie była mu obca znajomość stosunków rodzinnych, na których opiera się powołanie go w określonej kolejności do dziedziczenia z ustawy (art. 931 i n. k.c.). Jeżeli taki spadkobierca wiedział o istnieniu innych osób, które wyłączają go od dziedziczenia z ustawy, termin do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku rozpocznie się później, to jest od dnia, w którym dowiedział się o uznaniu za niegodnego dziedziczenia spadkobiercy wyłączającego (art. 928 § 1 k.c.), czy też od dnia, w którym osoba mająca silniejsze od niego prawa spadkowe odrzuciła spadek (art. 1020 k.c.; uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2018 r., III CZP 36/18).

Termin do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku przypadającego spadkobiercy z ustawy rozpoczyna bieg od dnia, w którym dowiedział się on, że w stosunku do niego aktualizuje się ta podstawa dziedziczenia. Siostra spadkodawcy wiedziała o istnieniu innych osób, które wyłączają ją od dziedziczenia z ustawy, tj. o żonie spadkodawcy i jego wnuku. Bieg terminu do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku rozpoczął się od dnia, w którym Kaja Hel dowiedziała się o separacji małżonków i uznaniu za niegodnego wnuka spadkodawcy, tj. 9 lutego 2021 r.

Ewa Hel urodziła się w dniu 3 grudnia 2020 r., a więc w chwili śmierci wujka (spadkodawcy) była poczęta, może być zatem spadkobiercą (art. 927 § 2 k.p.c.). Jest

powołana do dziedziczenia na podstawie art. 932 § 5 w związku z art. 1020 k.c.; będzie dziedziczyła udział przypadający w spadku po Auguście Sasie jej matce Kai Hel (zob. też uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2018 r., III CZP 102/17, co do braku konieczności uzyskania zgody sądu rodzinnego przez matkę małoletniej).

(ii) Dziedziczenie Tomasza Sasa (brata spadkodawcy).

Tomasz Sas zrzekł się dziedziczenia po swoim bracie. Tomasz Sas i August Sas zawarli w dniu 14 lipca 2020 r. umowę zrzeczenia się dziedziczenia. Umowa ta skutkuje wyłączeniem Tomasza Sasa oraz jego syna (Juliana Sasa) od dziedziczenia tak, jakby nie dożyli oni otwarcia spadku (art. 1048, 1049 § 2 k.c.). Zrzeczenie się dziedziczenia obejmuje również zstępnych zrzekającego się, albowiem nie umówiono się inaczej (art. 1049 § 1 k.c.). Strony nie postanowiły w umowie, że skutki zrzeczenia się dziedziczenia ograniczają się wyłącznie do osoby spadkobiercy ustawowego będącego stroną umowy. W umowie zrzeczenia się dziedziczenia nie jest konieczne wyraźne zamieszczenie postanowienia, że zrzeczenie się dziedziczenia obejmuje zstępnych zrzekającego. Julian Sas nie będzie zatem dziedziczył po Auguście Sasie.

(iii) Dziedziczenie Mirosława Sasa (brata spadkodawcy).

Mirosław Sas zmarł w dniu 10 października 2020 r. Nie złożył oświadczenia o odrzuceniu spadku po bracie Auguście Sasie. W razie śmierci spadkobiercy przed definitywnym nabyciem spadku zachodzi przypadek tzw. transmisji. Zgodnie z art. 1017 k.c., jeżeli przed upływem terminu do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku spadkobierca zmarł nie złożony taki oświadczenia, oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku może być złożone przez jego spadkobierców. Termin do złożenia tego oświadczenia nie może się skończyć wcześniej, aniżeli termin do złożenia oświadczenia co do spadku po zmarłym spadkobiercy. Mirosław Sas (transmitent) zmarł, nie dowiedziawszy się o tytule swego powołania po spadkodawcy bracie Auguście Sasie, więc zanim zaczął biec dla niego termin do przyjęcia lub odrzucenia spadku. Termin dla Piotra Sasa (transmisariusza) rozpoczyna się w dniu, w którym dowiedział się on o tytule powołania swojego ojca Mirosława Sasa (transmitenta) do dziedziczenia po jego bracie, z zastrzeżeniem jednak, iż wie również o tytule własnego powołania po transmitencie.

Piotr Sas nie złożył oświadczenia o odrzuceniu spadku w terminie z art. 1015 § 1 k.c. Bieg terminu do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku rozpoczął się od dnia, w którym Piotr Sas dowiedział się o separacji małżonków i uznaniu za niegodnego wnuka spadkodawcy, tj. 9 lutego 2021 r. Wobec upływu terminu 6 miesięcy i wygaśnięcia

uprawnienia do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku, Mirosław Sas będzie dziedziczył po Auguście Sasie.

(iv) Dziedziczenie Wojciecha Sasa (brata spadkodawcy).

Wojciech Sas dowiedział się o separacji małżonków i uznaniu za niegodnego wnuka spadkodawcy w dniu 9 lutego 2021 r. Wobec upływu terminu 6 miesięcy i wygaśnięcia uprawnień do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku, Wojciech Sas będzie dziedziczył po Auguście Sasie (art. 932 § 4, art. 1015 § 2 k.c.).

Reasumując, zdający, na podstawie art. 79 pkt 1a, art. 95a, art. 98b, art. 95e § 1 ustawy – Prawo o notariacie, powinien sporządzić uzasadnienie dopuszczalności sporządzenia protokołu dziedziczenia i aktu poświadczenia dziedziczenia po Auguście Sasie na podstawie ustawy przez Ewę Hel, Wojciecha Sasa i Mirosława Sasa po 1/3 części każde z nich, przyjmując, że przedłożone notariuszowi dokumenty są wystarczające do dokonania tych czynności.